سلێمانیی و پاپارازییەکانی کوردایەتیی، بەشی سێیەم و کۆتایی لە (سلێمانیی، پایتەختی جەهلی کوردایەتیی)

کامیار سابیر

لەناو پاپارازییەکانی (پاپاراتسی= رۆژمانەنووس و وێنەگری رۆژنامەنووس) کوردستاندا بە گشتیی و سلێمانیی بە تایبەتیی، موناجاتێکی زۆر بەرێین هەیە بۆ کوردایەتیی دەکەوزێنەوە، بە خەبات و قوربانییەکانی گەلی کورد خۆیان دەێننەوە، دەنوزێنەوە کە ئەم حیزبانەی کوردستان، حیزبایەتیی و دزیی دەکەن، کوردایەتیی ناکەن! شیین و موناجاتی ئەوە دەکەن کە ئەم حیزبانەی رێبازی! ئەم جۆرە کوردایەتییە، ناسیۆنالیست نیین و دەبێ حیزبی نەتەوەیی! رەسەن هەبن ئەم ئەرکە لە ئەستۆ بگرن و کوردایەتیی راستەقییییییییییییییینە بکەن. هەروەها هەندێ ئەکادیمیستی مەب و بازاڕیی هەن، پێیانوایە ئەوەی تا ئێستا بووە لە مێژووی سیاسیی کورددا، شتێک نییە ناوی ناسیۆنالیزم بێت، بەڵکو ناسیۆنالیزم زۆر بە پاکیی و جوانیی وێنە دەکەن و پێیانوایە، پاسۆک، پارتیی، یەکێتیی، دیمۆکراتەکانی کوردستانی ئێران و تاد، ناسیۆنالیزمیان نەکردووە بە مەنهەجی سیاسیی خۆیان، بەڵکو ناسیۆنالیزم و کوردایەتییان، ناشیرین کردووە؟

ئەم جۆرە نووسەر، سیاسیی و چالاکوانە پاپارازییانە پێیانوایە، بزوتنەوەی سیاسیی کورد، ناسیۆنالیزمی راستەقینە و رەسەنی نییە، پێیانوایە پارتیی و یەکێتیی، گۆڕان و نەوەی نوێ، سۆشیالیست و وردەواڵەکانی تر، کۆمەڵە و یەکگرتوو، حشع و چەپەکان، کوردایەتیی جەوهەریی ناکەن، بەڵکو کوردایەتییەکەیان درۆزنانەیە، یان خەریکی ئایدیۆلۆژیای ئیسلامیزم و کۆمیونیزم دەبن و کوردایەتیی خالیص بەهەند وەرناگرن. هەندێ لەو نووسەرانەی کە لەسەروبەندی خۆپیشاندانەکانی ١٧ ی شوباتدا بەیەکدا هاتن و یەکتریان بە ژۆرناڵیستی سیاسیی و پاپارازیی سیاسەتمەدارە فاشیلەکانی کوردایەتیی تۆمەتبار دەکرد، ئێستا خەریکی خورافەیەکی ئەکادیمیی و نەژادیین کە پێیانوایە لە منداڵدانی ئەم کوردایەتییەوە، پێویستە بناغەی ناسیۆنالیزمی مەدەنیی، دابڕێژرێ و هەمان بەزم و رەزمی

کوردایەتییە چەپەکە(جەلالییەکان و ناسیۆنالیزمە مەدەنییەکەیان) و کوردایەتییە راستڕەوەکە(خێڵی موصطەفا بارزانیی)، دووبارە دەکەنەوە.

لە راستییدا، تەواوی ئەو حیزبانە و ئەم جۆرە نووسەر و رۆشنبیرە نەتەوەییانە، بە فۆرم و جۆری جیاواز، خزمەتی چەتەگەرییە ئابوورییەکەی کوردایەتیی دەکەن و زەربەی هەرە زۆریشیان، وەکو رەعییەتی سیاسیی پارتیی، دوای گەورەترین حەماقەتی سیاسیی کەوتن لە ریفراندۆمە موخابەراتیی و مورتەزیقەییەکەدا. لە لێکدانەوەی ١٦ی ئۆکتۆبەریشدا، بە مەکتەب سیاسییەکانی یەکێتیی و کادیرە رانتخۆرەکانی یەکێتییشەوە، بەوانەی رەخنەی فۆرماڵیی زۆریان لە پارتیی و بارزانیی هەیە، بەڵام لەگەڵ جەوهەری ناسیۆنالیزمی کوردییدان، هەموویان بووقی تەخوینکردنەکەی پارتییان لێدەدا کە لە واقیعدا، مەرجەعی ئەصیڵی کوردایەتیی و شادەماری کوردایەتیی، هەر خۆیانن.

ئێستا کۆمەڵە پاپارازیی ئەکادیمیی تر پەیدابوونە، زەربەیان لە قەومچییەکانی سلێمانیین، لە کوردستان و لە هەندەرانەوە، صەدایان هەیە، لە پاپارازییە نەتەوەییە عەوامەکان خۆیان جودا دەکەنەوە و بەهەموو هێزی فیکریی و ئەکادیمیی خۆیانەوە، دەیانەوێ فۆرمێکی لیبراڵیی و مۆدێرن لە ناسیۆنالیزم کە لە تێکستی هەندێ سکۆلاری رۆژئاواییەوە، کۆپی و پەیستیان کردووە(ناسیۆنالیزمی مەدەنیی)، لەبەرامبەر فۆرمە عەشایەریی و چەتەگەرییەکەی کوردایەتییدا، بە مەغزی کوردایەتیی خۆیان، فۆرمۆڵەی دەکەن و کاری ئێثێتیک(جوانناسیی) بە ئەم خورافەیەی مەغزی نەژادپەرستییان دەکەن. دەیانەوێ سلێمانیی لە جۆرەکانی تری ناسیۆنالیزم، پاکسازیی بکەن و بە هیوای ئەوەن لە سلێمانییەوە، رەشەبای ناسیۆنالیزمی مەدەنیی، بگات بە هەولێر و بازرگانە سیاسییەکانی کوردایەتیی، بە ئوستاذە ئەفەندیی و باڵە چەپ و لیبراڵییەکەی خورافەی ناسیۆنالیزمی نەژادیی-مەدەنیی، بگەێن.

ئەمانە زەربەیان لەو نووسەر و کادیرە تەراوانەی گەڵانن کە لە خوار گردەکەوە، لەگەڵ کۆمەڵە سیاسیی هەشتاکاندا، دەیانەوێ تەحالوفێکی تر دروست بکەن و جارێکی تر گەنجانی کوردستان بە درۆی کوردایەتیی(بە فۆرمێکی نوێوە) هەڵخەڵەتێننەوە، گوایە دژایەتیی دەسەڵاتی کوردیی و گرووپە مافیاکانی دەکەن، بەڵام زمانیان بە بەیین دەچێت ئەگەر بڵێن دژایەتیی کوردایەتیی دەکەین، چونکە خۆیان بە خاوەنی گوتاری رزییوی کوردایەتیی دەزانن و بەم ئاخیری

عومرەیانەوە، بەهەموو عەقڵی پڕی ئەکادیمیانەوە، پێیانوایە ئەم عەصا سیحرییەی کوردایەتیی لە پارتیی و لە یەکێتیی، لە کوڕانی نەوشیروان موصطەفا و لە حیزب و رێکخراوەکانی تر دەسەننەوە و خورافاتە نەژادیی و طائیفییەکانی کوردایەتیی، بۆ سەر رێگەی راست، بەرێدەخەنەوە و شل و مل، خڕ و وڕ، بە ئیستیحماری زیهنیی، تووشی کەرەکەر بوونە و شیعاری ناسیۆنالیزمی مەدەنیی دەچڕن و خەریکیی خورافی□ی دەوڵەتی کوردیین، بەڵام جورئەتیش ناکەن، خۆیان بە خاوەنی بزانن و دەڵێن هێشتا کاتی نییە؟

مێژووی سلێمانیی، لە صەدان ساڵی رابردوویدا، لە ژێر هەژموونی عوثمانییەکاندا بووە(بەدەر لە هەندێ تەمەڕودی کاتیی هەندێ لە میرە کوردەکان و ئیمارەتەکانیان، لە عوثمانییەکان(، قسەمان تەنیا لەسەر صەد ساڵی رابردووە. سیاسیی و نوخبە لۆکاڵییەکانی ئەم شارە، هەمیشە شانازیی بە لووتبەرزیی و خۆهەڵنانی نەتەوەیی و نەژادیی خۆیانەوە دەکەن و ناز بەسەر شارەکانی تری کوردستاندا دەکەن.
خۆیان دەهێنن و خۆیان دەبەن، دەگەڕێنەوە بۆ شانازیکردن بە تەمەڕودە ئاغاواتیی و ستەمکارییە شێخنشینییەکەی شێخ مەحمودەوە و بە دروشمی شاعیرانەی مەلیکی کوردستان، دەیانەوێ سیمبۆڵیزمی سیاسیی و کولتووریی سلێمانیی، بڵند رابگرن. دوای ئەوەی ئیمپراتۆریای عوثمانیی بەرەو فەنابوون دەچوو، بۆ ئەوەی پاشماوە و کەلاوەی ئەو ئیمپراتۆریایە کەمێک بە هەیبەتەوە بمێنێتەوە، تورکە ناسیۆنالیستەکان، فۆرمی سیاسیی نوێیان بۆ تورکیا دیزاین کرد و ویستیان لەگەڵ ئاڵمانیادا، دژایەتی فڕانسیی و بریتانییەکان بکەن. ناسیۆنالیزمی عوروبیی، سوودی لە کەلێنەکان وهاوکێشە ئیقلیمیی و نێودەوڵەتییەکان وەرگرت و دژایەتیی خۆی بۆ عوثمانییەکان، بۆ تورکیای نوێ و ناسیۆنالیزمی تورکیی راگەیاند. لەبەرامبەردا ئەگەر لە کوردستانی جنوبیی ئەوکاتدا، کورد فۆرمەڵەی سیاسیی ناسیۆنالیزمەکەی لەباری عەسکەرییەوە جێکەوت بکەیت، دەبێ دەست بۆ تەمەڕودەکەی شێخی بەرزنجیی بەریت.

رێک بە پێچەوانەوە، شێخ مەحمودی مورتەزیقە، بە دەست لە پشتدانی عوثمانییە نوێکانی ئەو سەردەمە(ناسیۆنالیزمی تورکیی)، وەکو عەمیل و چەتە، وەکو مورتەزیقەیەکی ئیقلیمیی، سەرپەرشتیی فورسانە چەتەکانی کوردی کرد و بۆ شەڕکردن لەگەڵ بریتانییەکاندا رووئام لە شوعەیبییەی عێراق، کرد . رێک وەکو حەماقەتی ریفراندۆمەکەی ۲۰۱۷، چۆن تێکەڵەیەک لە ئەردۆغانیزم و میتی تورکیا، لۆبییە یەهودییەکان

و وڵاتانی عەرەبیی سوننیی (ناسیۆنالیزمی دینیی) مەسعود بارزانییان هەڵنا و پەمپیان دا، ئەوکاتەیش عەلیی ئیحسان پاشا، والیی ویلایەتی موصڵ، پەمپی شێخ مەحموودی دەکرد و قەولی ئیعتیرافکردنی پێدابوو، بەو ئەوەی باشتر شەڕی کافرەکان (بریتانییەکان) بکات!

پاش سەد ساڵ لە خەگیفکردنەوەکانی شێخ، شاری سلێمانیی تا ئەم ساتەیش نەیتوانیوە تەنانەت لەناو قاڵەری ئەم حکومەتە دز و مافیایەی میلیاردێرەکانی کوردایەتییشدا، جێ پێیەک بۆ خۆی دابنێ و بە تەواویی تەریک کەوتووە. ئەم ئینتەگرەیشن نەکردنەی سلێمانیی لەگەڵ دەوڵەتێکی سەد ساڵەی وەکو عێراقدا، لەگەڵ دزە گەورەکانی کوردایەتیی و هەژموونی قەڵەمڕەویی ماڵی بارزانییدا، بە پلەی یەکەم خەتای ئەو خەفشکردنەوە نەتەوەیی و نەژادییەیە کە شێخ، ئاوەکەی ڕژاندووە. لە کاتێکدا شێخ، عەمیلی تورکەکان بووە و بە پارە و ماڵی ئەوان ئەو عەمالەتەیان ڕەناوە. بە هەمان شێوەیش، تەمەڕودەکەی ئەیلول، عەمالەتێکی ئیقلیمیی و دەسگا موخابەراتییەکانی جیهان بوو، کەچیی نوخبەکانی سلێمانیی، شانازیی بە ڕۆحی کوردایەتییەکەی سلێمانییەوە دەکەن کە داینەمەی هەردوو ئەم چەتەگەرییەیە، بووە. نوخبە نەژادییەکانی سلێمانیی، پاش سەد ساڵ لە حەماقەتی سیاسیی، فیکریی، مەعریفیی و مێژوویی، هێشتا کەرەکەری ئەوە دەکەن کە سلێمانیی پایتەختی جەهلی کوردایەتییە و دەبێت لە سلێمانییەوە، بناغەی دەوڵەتی کوردیی بە پارادایمی ناسیۆنالیزمی مەدەنیی، ڕێ بنرێت؟

لە دە ساڵی ڕابردوودا، سلێمانیی و گەرمیان، دوو بزوتنەوەی سیاسیی بە خۆیەوە دیت. گۆڕان ئەوەی لە بەرهەمهات کە زۆرینەی قیادییەکانی بەهۆی غوبن و ڕەدفیعلەوە بەرامبەر نەوەکانی جەلالیزمی ناو یەکەتیی، وەلائی موخڵیصیان بۆلای مەرجەعی خورافیی ماڵی بارزانییدا گۆڕیی و بە هەزار و یەک شێوە، بەرقییەی پیرۆزبایی بە فەخامەتی عولیای کوردایەتیی دەنێرن. کار بە شوێنێک گەیشتووە کە ئەستا گۆڕان، ڕۆڵی پرۆکسی (proxy) بە پارتیی دەبینێت و پارتییش بەهەموو هێزی خۆیەوە، لیستی خوازرووای خۆی لە خانەی ڕاپەڕاندنەکەیدا، جەکەوت دەکات. واقیع ئەوەیە، ڕۆژێک ئەم گۆڕانە کۆتایی پێ بێت بە قازانجی شەقامی ناڕەزایەتییەکانی خەڵکی کوردستانە. هەرچیی نەوەی "نوێ"شە، پارەگرافێکی سیاسیی و فیکریی بە تەحەداکردنی ئەم چەتەگەرییە ئابوورییە نییە، جگە لە کۆمەڵێ ڕیتۆریکی سیاسیی، خورافاتی لیبڕالیزم و سەرگەرمیی بە

پۆپۆلیزمەوە. دۆخەکیان هێناوەتەوە ئاراوە کە حیزبەکەیان کردووە بە کۆمەڵەی خێرخوازیی سەرمایەدارەکان کە جادە و شەقامەکان بە خەڵک چاک دەکەنەوە.

حیزبێک لە هەموو پەیامێکی سیاسیی، ئابووریی و کولتووریی خۆی دابڕیبێت، خەریکی چاڵ پڕکردنەوەی شەقامەکان و پاککردنەوەی تۆنێلەکان و دروستکردنی پرد بێت، لە پەنای کۆمەڵە شیعاراتی پۆپۆلیزمەوە، مەعلومە سەر بە کوێ دەکوتێت؟ هاوکات، حیزبێک لە یەکەم تەجروبەی سیاسییدا خۆیدا فەشەلی هێنا و ئەندام پارلمانەکانی ئەوەندە چاوچنۆک و لەبرسامردوو بوون، لە پێناو پارەدا، لە پێناو ئەوەی پارە بە حیزبەکەیان نەدەن، خۆیان کردەوە بە مەدیاکانی دەوڵەتی ڕەیعیی و مەدیا سەبەرەکانی ئەردۆغاندا و بە خاڵی صفر لە ئیفلاسی سیاسیی و لە بێ ویقاریی سیاسیی، گەڕانەوە. تەجروبەیەک لە سەردەمی جەلالیزم و مەلاییزمەوە، حیزبێک بەو شێوەیە بە بیزنس دروست نەکراوە و سیاسییەکانیشی ئەوەندە بە عەلەنیی وەلائی خۆیان بە پارە و پارە و پارە، ساغ نەکردووەتەوە.

بە کورتیی، هەر دەستبردنێک بە دروستکردنی حیزبێک یان لیستێکی سیاسیی بە پارلمان، چارەنووسی پێ لە فەشەلی گەڕان و نەوەی نوێی دەبێت، چارەنووسی فەشەلی ئەو ئیسلامیی و کۆمیونیزمەی(شیوعییەتەی) دەبێت کە بە ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ، قاچی هەموویان خزایە ناو زەرابیی ئەو چەتەگەرییە ئابوورییە سیاسییەی بە کوردایەتیی و دەوڵەتی کوردییەوە بەستراوە و لە ئیستیحماری ریفراندۆمیشدا، بە لووتکەی حەماقەی سیاسیی خۆی گەیشت. بە دڵنیاییشەوە، چارەنووسی ئەو جەلالیزم و ئەو ناسیۆنالیزمە چەپەی دەبێت کە لە شەستەکانەوە دەڵێن ناسیۆنالیزم لە دەست خێڵ و عەشیرەتی بارزانیی دەسێنینەوە و خۆمان ڕابەرایەتیی دەکەین! هەمان بالەرە، ئەکادیمیستە نەژادپەرستە خۆجولەکانی کورد، ئیدامەی دەدەنە و بە لوقاحی (گێڵنەر,سمیث، ئەندەرسن- ثیۆریستەکانی کایەی ناسیۆنالیزم، بۆچوونەکانی هانا ئارنێت و فۆکۆ) دەیکوتن و لە بازاڕی پڕ لە طاعونی نەتەوەپەرستیی دەکەنەوە و بە خەیاڵی خۆیان، سەری سلێمانیی پێ بەرز دەکەنەوە.

بۆ ئەوەی سلێمانیی، پاش سەد ساڵ لە تەجروبەی تاڵی تەمەڕودی نەتەوەیی و نەژادیی، بە ئاگا بێتەوە، پێویستە سیاسییەکانی، حیزبەکان و نوخبەکانی سلێمانیی و دەوروبەری، گوتارێکی جەریئانە و پڕ لە روئییەی سیاسیی و تەیارکراو بە روئیای ستراتیژیی، بییر لە ئاڵتەرناتیڤێک بکاتەوە، ڕێک پێچەوانەی گوتاری جەهالەت

وعەمـالەتی کـوردایەتیی، بـێـت. دەبێ لە پـایتەختی جەهلـی
کوردایەتییەوە ببڕێ بە خاوەنی گوتاری نیشتمانیی، پێکەوەژیان و
ئاشتەوایی، دەبێ بییر لە دەوڵەتی هاووڵاتیی و خۆئینتەگرەیشن، لە
ناو سیستەمی سیاسیی و ئابووریی عێراقدا، بکاتەوە. تا ئەو کاتەی
دەوڵەتی ئێستای عێراق(لە دوای ٢٠٠٣)، حوکمی کانوونیی و
ستاندەردی جیهانیی هەیە، پێویستە مامەڵەی عەقڵانیی و واقیعیی
لەگەڵ بەغدادا بکرێت.
بە عەمەلییش دەبێ کار بۆ ئەوە بکرێ، مەلەفی نەوت و غاز لە دەست
ئەم دز و پیاوکوژانەی کوردایەتیی بسەنرێتەوە و تەسلیم بە بەغدا
بکرێتەوە. هەر حیزبێکی تریش لە کەلاوەی کوردایەتییدا لە دایک بێت
لە شاری سلێمانییەوە، ئەوە چارەنووسی هەمان چارەنووسی ئەو گەڵانە
دەبێ کە ئێستا پرۆکسیی پارتیین، چارەنووسی ئەو یەکێتییە دەبێت کە
ئێستا شەریکێکی خۆجولی پارتییە.
چارەنووسی ئەو حیزبانە دەبێت کە لە ترسی تەخوینی کوردایەتیی،
خۆیان لە کون ناوە و بە دزییەوە بەیعەت بە فیرعەونەکانی
کوردایەتیی دەدەن. عێراق، چەند گەندەڵ و طائیفیی بێت، خاوەنی
حەشدی میلیشیایی بێت، هێشتا دەیانجار ستاتەکەی لە حوکمی ئەم
پیاوکوژ و میلیشیایانەی کوردایەتیی باشترە. تا سلێمانیی، مۆڕە
لە بەغداد بکات، ئەوە هەموو بۆڵەبۆڵە نەتەوەیی و نەژادییەکانی،
دەچێتەوە ناو باراشی چەتەگەرییەکەی پارتیی و ماڵی بارزانییەوە.
پارتیی و بارزانییش بە شەکرەکەی دەوڵەتی کوردیی و خورافەی
ناسیۆنالیزمی کوردیی و بیزنسی کوردایەتیی، بە ئەبەد سلێمانیی،
قان دەدات. ئەکادیمیستە نەژادپەرستەکانی سلێمانییش، بە گەزەی
ناسیۆنالیزمی مەدەنیی و ناسنامەی دەوڵەتی کوردیی، سلێمانیی،
بەرەو تەهلوکەی زیاتر دەبەن.

مەنسور حکمەت یۆران گردیر …
وەرگێرانی لە سویدیەوە: کاوە

کەریم

** ئەم نووسینە بەشێوەی پەخشانە شیعرێك لەلایەن نووسەر و شاعیر و ڕۆژنامەنووسی بەناوبانگی سویدی" یۆران گرێیدەر"ەوە نووسراوە لە دوای کۆچی مەنسوور حکمت کە لە کتێبی دیوانە شیعرەکەیدا "نامەکەی یاکۆب" چاپکراوە .. وە من هەوڵم داوە وەرگێڕانەکەی وەکو خۆی بکەم، تەنانەت شێوەی نووسینەکەشی.هەرچەندە شێوەی نووسین و دەربڕینی یۆران جیاوازە لە نووسەرەکانی تر ، کە کاری وەرگێڕانەکەی بۆ کوردی کەمێ سەختە . هەروەها دەمەوێت لێرەدا سوپاسی کاك سلیمانی قاسمیانی بکەم کە پێداچوونەوەی بە وەرگێڕانەکەو تێکستەکەدا کرد .

مەنسور حکمەت

(تۆ و من و هەموو ئەو ملیۆن کەسەی کە خەبات دەکەن بۆ ئازادی، یەکسانی و خۆشگوزەرانی و دژی ئیمپریالیزم وبەربەرێتی ئیسلامی سیاسی و دەسەڵاتە تاوانبارە هەمەلایەنەکایان، لەبەرچاویان بوونمان نییە لەم دنیایەدا. ئێمە کە بە وەحشیانەترین شێوە دەچەوسێینەوە، زیندانی دەکرێین و لەسێدارە دەدرێین بوونمان نییە).

مەنسور حکمەت، لە تەمەنی پەنجاو یەك ساڵیدا
لە ڕۆژێکی هاوینی ساڵی ٢٠٠٢،
لە لەندن بە شیرپەنجە کۆچی دوایی کرد،
لەلایەن خۆشەویستەکەیەوە ئازەر ماجدی و خێزانەکەی پرسەی بۆگیرا و
لە ماڵپەرەکەی ئەم داویین پەیامە دانرا بۆ چەند وشەی دونیاکەرانە
لە گورانییەکی "جێترۆ تول" :
" ئاسمان لە ڕووتدا نووسرابوو"

من هەرگیز بە تۆ نەگەشتووبووم
جگە لە نامیلکەیەکی تەنکی زەرد نەبێت کە کەسێکی نەناسراو بۆی
ناردبووم
ئەویش ماوەیەکی زۆر دەست لێنەدراو لە بیرەوەچوو
بە وەرگێڕانێکی کەمێک ناتەواو لە فارسیەوە.
سەرەنجام شیکردنەوەکانتم خوێندەوە
لە سەر تیروری ئیسلامی و
شەڕی بە هەمان ئەندازە بەربەریانەی دژبە تیرۆر.

تۆ لات وابوو ئێمە دووانە لە یەک دەژین

تۆ هەردوو بەرەت سەرکۆنە کرد
بە ناوی بڕوای کۆمۆنیستیت
بە ناوی خەونە رادیکاڵەکەت بۆ خۆرهەلاتی ناوەڕاستێکی جیاواز
ڕزگاربوو لە چنگ گەندەڵیی سیاستمەدارەکان، مەلاکان، ئایەتووڵڵا
دەنگ نووساوەکان، ژنکوژەکان، خۆکوژە بۆمب لەخۆ بەستەکان،
ئەوانەی کە بێهیوایی و بێدەسەڵاتی هێناونییە ڕوو
یان مەسەلەی چارەسەرنەکراوی فەلەستین
کە سێبەری بەرینی خۆی هەڵدەکێشێ هەتا “بالی” لە ئەندەنوسیا”

وەک هێزێکی گەورەی پاڵپێوەنەر
تۆ سەرکوتگەریی بەرینی دەسەڵاتدارانت لەم ناوچەدا ناساند
ناوچەیەک کە هەرگیز شانسی پێشکەوتوویی و مۆدێرنیزمی پێنەدرا،
شانسی ئەوەی کە مرۆڤ وەک مرۆڤ بژی،
لەبەر ئەمەش دەبنە قوربانی
ئیمپریالیزمی ئەمەریکی و
ئامرازە ئیسلامییە خوازراوەکە
بۆ خنکاندنی هەر هەوڵێکی
جوولانەوەی کرێکاری.

تۆ لە ئێران گەورەبووی و خوێندت،
لە سەرەتای هەفتاکاندا ڕۆیشتی بۆ لەندن
لەوێ ورد بوویتەوە لە خوێندنەوی مارکس

- بریا منیش بمتوانیایە لێی بەشدار بم –
مارکسی رادیکال، ئۆمانیست، ئانتی ئیدیۆلۆگ.
تۆ یەکیتی سوڤیەت و چین، ڕۆمانسی جیهان سێیەمی، تروتسکیزم
، سوسیال دیموکراتی، هەموویانت رەتکردەوە :
دەمویست بمزانیایە
چیت ڕاگرت و لە قوولاییدا بۆ چی گەیشتی؟

وابزانم دوایی گەرایتەوە بۆ ئێران
دواتر رووتکردە ناوچە رزگارکراوەکانی کوردستان
کاتێ ئاخونەدەکان بەتەواوی دەسەڵاتیان گرتەدەست و ڕەشبگیرییەکانی
٢٠ی مانگی حوزیەرانی ١٩٨١ بەرانبەر بە ٣٠ی خوردادی سالی ١٣٦٠
دەستی پێکرد
کە بە دوایدا قەتل و عامی سوسیالیستەکان
ڕەخنەگران لە دەوڵەت، هەڵسووراوانی نەقابە و ڕێکخراوە
جەماوەرییەکان، مانگرتووەکان:

بە دەیان هەزار کوژران لە چەند رۆژ و چەند هەفتەدا.

تۆ یەکێك بووی لە دامەزرێنەرانی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئیران
کە من هیچ لەبارەیەوە نازانم
جگە لەوەی کە دەبێ یەکێک لەو جولانەوە لاواز و ناتەواوانە بێت
کە تەنیا ڕووناکییەکن لەناو ئەم تاریکستانە چڕە دا.
زمانی مەکتب سیاسی لە پرسەی تۆدا هەڵگری ئەو وشانە بوو کە جووڵە
لە مرۆڤ دەبڕێ.

بە چەند رێگای جیاواز تۆ گەرایتەوە بۆ لەندن.

بەلام کۆمونیزمی تۆ بەرچاوی ڕوونتر کردەوە
لە مەیدانی شەڕی تێرور ودژە تێرۆردا

خەونەکەت بۆ کۆمەڵگایەکی سێکولار
کەمێ ئەسپایی هەڵدەگرێ و
هەڵگری مەندییەکی لە بەرچاوە
وتووێژەکانت مەندیی مناڵیکی خەوتوو دێنێتە بەرچاوم
کە لە ناتەبایەکی قووڵ دایە لەگەل کۆمونیستی خیتابیدا
کە بەداخەوە دەڵێی تاکە شتێکە کە ماوە لە دونیایەک دا
کە رێگە نادات بەهیچ ریفۆرمێکی هەڵقولاو لە ژێرەوە.

بەڵێ، لە رۆژنامەکانا خوێندمەوە
لەسەر خەباتی ژنانی ئێرانی لە سوید دژ بە توندوتیژی نامووسی
کە تۆ زۆر جار نموونەیانی
بە وێنەیەکی گەورە لە رۆژنامەیەکدا تۆم بینی
لە پشت سەری “پەروین کابولی”یەوە
چالاکەوانی مافی ژنان لە یوتۆبۆری و ماموستای داینگە‌ لە گەرەکی
“بەریشۆن”.

لە شەوێکی ئوکتوبەردا
کاتێك لە گشت نووسینەکانت تەنیا ئەو نامیلکە بچکۆلەکەتم خویندەوە
کە بەرێکەوت گەیشتبووە دەستم
بیرم بەرز فڕی و هەڵکشا بە سەر تاقیکردەنەوە گەورەکەی رووناکبیری
چەپی وەکوو من بە ویژدانی پڕ لە ئازارەوە:
چاوپۆشی کردنی زیادڕەوانە
لە ئامڕازی جەنگی ئەمەریکی
ببورە لە ئامڕازەکەی تری تیرور

▪ واتە "پیشەسازی بەرینی دین" وەک تۆ دەڵێی –

ئەوسا کتێبەکەی یوحەنا، لە ئینجیلی نوێم لەبیر نەبوو کە بۆ ناو
تێرۆری ئیلاهییەکەیدا پیاسەم دەکرد.
بەڵی ، من بەردەوام بووم لەگوێگرتن لە زرمەی چەکوشەکان
نا، نەخێر، من سوفییەکانیشم بە تەواوی وەلانەنا،
بەلام لە پڕ تێگەیشتم ئەوان چی بوون و چین:
دەنگی خۆشی تێکەڵچوونی کۆمەڵایەتییەکان
لە کەنار دەسەڵاتی زەبەلاحی وەستاوی هەزار سالە
بەلام ئەوان چیتر ڕێپیشاندەر نین
لەم کۆمەلگای پڕ لە بیابانی سووتێنەر، سەرمایەداری،
دیموکراسی ناتەواو، چەوسانەوەی چینایەتی.

"دونیا دوای ١١ سپتەمبەر، هەڵسان و داکەوتنی ئیسلامی سیاسی"
ناونیشانی نامیلکە تەنکەکەتە..
بە ڕێکەوت گەیشتە دەستم لە سالی ٢٠٠٢دا، تێرۆر و تێرۆری دەوڵەتیی
لەوانەیە ئەم نامیلکە وەکوو تاکە نووسراوەت بمێنێتەوە کە
خوێندوومە تەوە.
تۆ کۆچت کردووە و تارادەیەك کەس لێرە،
لێرە کە من لێ دەژیم کەم دەتناسن و بیرت دەکەن
ناوی راستەقینەت "ژوبین رازانی" یە.

مجروم... شاعیر و فەرمانبەر و پیشەزان... یاسین برایم

زۆر جار دەوترێت کورد شاعیری زۆرن، ڕەنگە دیوێکی ئەم قسەیە ڕاست بێت ، جێگای شانازییە ، کاروانی خوێندەواریی و زانست و ڕۆشنبیری و ئەدەب لە سەر دەستی شاعیران و زانا و مەلا و شێخەکان دەستی پێکردووە و مێژووی ئەدەبی کوردیان زەنگین و بەرهەمدار کردووە. زۆر شاعیریش بە شیعرەکانیان درێژەیان بەم کاروانە داوە ، هەم لە سەردەمی خۆی و هەم ئێستەش .لێرەو لەوێش شاعیری ناسراو وگەورە و بگرە چەندان شاعیری تر ناویان دەبیستین .
یان لە نێو دیوان و کەشکۆڵ و دەستنووس و حاشیەی کتێبەکان و نامە

و نووسراوەكان ، ناوی جۆراوجۆر تۆماركراون و ناویان هەیە، بەڵام
بەرهەمەكانیان بەردەست نیین. بەرهەمێكی زۆری ئەم ئەدەبەش ،
بەهۆكاری جۆراوجۆر سووتاون و فەوتاون. بۆیە زۆر شاعیر وەك ناو ،
بوونی هەیە ، بەڵام بەرهەمەكانیان ونن. زۆرجاریش لێرەو لەوێ ،
شیعرێ ، دووان ، وەك بەڵگەیەكی روون شاعیرێكمان پێ ئاشنا دەكات .
هێشتا ژمارەیەكی زۆریش، لای خوێنەری كورد نامۆن و هیچ شتێكیان
لەبەردەست نییە ، بۆیە ئاشناكردنیان و ناساندنیان ، ئەدەبی
كوردیمان دەوڵەمەندتر دەكات.
لەم نووسینە (مەجروم)ی شاعیر، دەكەینە نمونەیەكی زیندوو و لە
دەرگایی ژیان وبەرهەمی ئەو شاعیرە دەدەینەوە .وەك شاعیرێك و
كەسێكی شارەزا و خاوەن چەندین پیشەی جیاواز دەیناسێنیین.

مجروم كێیە؟

ناوی "عەبدولعەزیز كوڕی محمد لەخانەوادەی جاموس زادەی شاری (وان)
ی یە، دایكیشی لە خانەوادەی بەرزو پیرۆزی بەدرخانیەكانە. مجرم لە
وان لە دایك بووە لە قوتابخانە و مكتبی دا خوێندویەتی. سەركردەی
ڤابتی و مدیریتی پۆستەو تەلگرافی كردووە كە بە فەرمانی (وڤیفە)
هاتۆتە عێراق ولە سلیمانی ژنی هێناوە و لە ساڵی 1920ی ڕۆمی دا كە
تەمەنی گەیشتبووە (120) ساڵا لە دیوانیە كۆچی دوایی كردووە. كە
تا ئەو ساڵە لە ڤیفە دابووە .زمانی فارسی وعەرەبی و فەرەنسی و
رووسی زانیووە، خاوەنی دیوانە.
شارەزایی ئەم پیشانەی خوارەوە بووە:
(دارتاشی ، مۆرچیەتی ، سەعاتسازی ، تەلگرافچیەتی ، ئاسنگەری ،
باخەوانی و گوڵچینی …هتد.) "(1)
مجروم : عەبدولعەزیز كوڕی محەمەد كوڕی عەبدوالئەمیرە ، لە ساڵی
(1830) لە دایكبووە ، بۆساڵی مردنەكەشی سەرەتایی بیستەكانە.(2)
لە ساڵی 1920لە شاری (دیوانییە)كۆچی دوایی كردوە (3) بەمشێوەیە
بۆت تەمەنێكی زۆر ژیاوە و خزمەتی كردووە (*)

نازناوی مجروم

دەربارەی نازناوەكشی گوایە ئەو لە سەردەستی شیخانی نەقشبەندی
تەوبەی كردووە. كاتێكیش لە دوایی ئەو تەوبەیە ، وەزیفەی میری
وەرگرتووە ، خۆی بە تاوانبار وشەرمەزار زانییوە ، هەستی بەوە
كردوە گوناهێكی گەورەی ئەنجامداوە. بۆیە نازناوی (مجرم)ی
هەڵبژاردووە.
" عەبدولعەزیز تەریقەتی نەقشبەندی لە سەردەستی شێخی بیارە

وەرگرتووە. دەڵێن : کاتێ دەبێت بە بەڕێوەبەری تەلەگراف_ لە سلێمانی خۆی بە تاوانبار دەزانێت ، چونکە وازی لە موریدایەتی هێناوە بۆ وەزیفە. بۆیە ناوی (مجروم) بۆخۆی هەڵدەبژێرێت . دوای کۆچکردنی ئەو نازناوە بۆ شاکری کوڕی بەجێ دەمینێت…."(4) لە زۆربەی نووسینەکان هەربەو ناوە ناوی هاتووە. ئەو نازناوەش بووە میرات بۆ بنەماڵەکەی. ئێستا خانەوادەی مجروم لە سلێمانی و ڕواندز نیشتەجێن و کەسانی ڕۆشنبیر و کوردپەروەرن و جێی پەنجەیان دیارە.

ئەگەر سەیری ئەو وێنەیەی بکەین کە مجرومی شاعیرلە گەڵ خێزانەکەی گرتووە(**). پیرێکی ڕیش سپی ودرێژە وسیدارەی لەسەرە . هەمان شێوەو ڕوخساری شاکری کوڕی لە مجرومی باوکی دەچێت. ئەویش لە زۆر وێنەکان هەر لە زەمانی شێخ محمود تا کۆچی دوایی کردووە. بەردەوام ریشی پێوە بووەو لە سۆفیەکی ماندوو و غەمبار دەچێت .
مجروم سێ کوڕی لە پاش بە جێماوون : (ئەحمەد ڕەمزی ، محمود فائیز ، شاکر مجروم).

“1. ئەحمەد رامیز: لەبەر ئەوەی لە سوپای عوسمانی ئەو فسەربووە لە ئەستەنبوڵ ، لەوێ ژن دێنێت و دەمێنێتەوە ، بۆیە زانیاری لەسەر نازانیین.

1. مەحمود فائیز : لە ساڵی 1872ی زایینی لە دایکبووە و لە ناوەڕاستی پەنجایەکان کۆچی دوایی کردووە. کاتی خۆی لە بەغدا ئەفسەربوو لە سوپای عوسمانی ، پاشان هەر لەو شارە بۆتە ئیمام و وتارخوێن.
2. شاکر مجروم لە ساڵی 1894 لە سلێمانی لە دایکبووەو لە ساڵی 1937 هاتۆتە ڕواندز و لە 14/9/1957 کۆچی دوایی دەکات.

لەئەرشیفی باوکم هیچ شیعرێك نییە ، کە بڵێن ئەمە شیعری شاکر مجرومە. باوکم هەموو جار دەیووت شاکر مجروم شیعری شاعیرانی زۆر لەبەر بوو لە دانیشتنەکان دەیووت. لەوانەیە لەبەر ئەمە بێت کە دەڵێن شاعیر بووە.”(5)

شاکر مجروم ، دەبێتە کەسایەتیەکی گەورە لە شۆرش و حکومەتەکەی شێخی نەمرو ڕێزی دەبێت و لەم پێناوەش لە سلێمانی دەربەدەر دەکرێت، چونکە کەسێکی کوردپەروەر و حەقبێژبووە ، رەفیق حیلمی برادەرێکی هەرە خۆشەویست و نزیکی شاکری کوڕی شاعیر بووە ، دەڵێت ” خوالێخۆش بوو جەمال عیرفان لە حەلەب بوو و شاکر مجرمی ملازمی ئیتیاگ و محمود فایزی بێکباشی برای شاکر مجرم و چەند زابگیکی تری کورد لە حەلەب بوون. مەلا مارف ، عارفە سووری رەئیسی ئەوەل متقاعد

ئەو ساکە لەوێ وەکو چاپگ ئەیخوێند. تەنیا لە شاکر مجرم دا روحی کوردایەتیم بینی"(6)

(جەمال بابان) لە کتێبەکەی خۆی ، لە بابەتی کارگێڕییەکانی ئەو سەردەمەی عوسمانییەکان دەڵێت : " کۆنترین ناو کە لەم ڕووەوە دەستمان کەوتبێ ئەمانەن کە لە ساڵی 1307 ك (1889ز) سەرۆکی کارگێڕی بوون. ئەوسا سلێمانی (لیوا)یەك بووە سەر بە (ولایەتی مووسڵ).

موتەسەڕیف و پێشەوا (قائد) میر لیوا راسم پاشا

قازی یوسف سنان ئەفەندی

(مدیر تحریر) ساڵح سالم ئەفەندی

محاسب ئیبراهیم ئەدهەم ئەفەندی

(مدیری برق) مجرم ئەفەندی

چەندان کەسایەتی تر ئاماژەیان پێدراوە (7)

جارێکی تر لە کۆتایی بەرگی چوارەمی کتێبەکەی خۆیدا ، چەند ڕووداو و مێژووی بەنرخی سلێمانی تۆمارکردووە. دەڵێت " 1897 دەستگای تەلگراف لە سلێمانی دامەزرا . یەکەم کەس ئیشی لە سەر کرد (شاکر مجروم) خەڵکی ڕەواندزبوو"(8) لێرەدا نووسەر کەوتۆتە هەڵەوە ، چونکە بە پێی ئەو مێژووە بێت شاکر تەمەنی (3) ساڵ بووە. بۆیە هەر مجرومی شاعیربووە ئەم کارەی لە ئەستۆ بووە . بەڵام ئەو ڕاستەیش هەیە، کاتێ حکومەتی شێخ مەحمود دادەمەزرێت ، ئەو پۆستەو گەیاندن وەردەگرێت ، چونکە لە باوکیەوە شارەزایەکی باش فێربووە . بۆیە زۆر جار ئەم زانیارییە تێکەل دەکرێت.

مجروم بەردی بناغەی ئەم کارەی داڕێشتوە ، لە دوایش هەمان ئەو پۆستە دەدرێتەوە کوڕەکەی مجروم ، کە کەسێکی نزیك و خۆشەویستی شێخ مەحمود بووە.

. ڕەنگە لە نێو بەڵگەنامەی عوسمانییەکان بگەڕێین. ناوی ئەو شاعیرە بدۆزینەوە ، چونکە لە شوێنی جیاجیا کاری فەرمانبەرایەتی کردووە و ڕۆڵی لێپرسراویەتی بینیوە، هەم لە بواری سەربازی و کاری میریی و شارەزاش بووە لە چەندین پیشەی تر. ڕەنگە ئێمە زیاتر باس لە بواری شیعر بکەین و ئەویش وەك شاعیرێك بناسێنین. لێرەدا هەر بەو سێ شیعرە ناوەستین، کە لەبەر دەستمانە . دەڵێین لە ڕوانگەی بەڵگەو نووسین و شرۆڤەکردنی ڕاو بۆچوونی شاعیر و شارەزایانی تر، ئاوڕێك لە ژیانی دەدەینەوە.

لە نووسینێکی (مستەفا نەریمان) لە سەر شاعیرێکی گەورەی وەکو (هجری دەدە)() نووسیویەتی. ئەم شاعیرە لە ساڵی 1934 دێتە سلێمانی

لای پیرەمێرد، ئەویش لە شوێنە خۆش و دڵگیرەکانی ئەو شارەی دەگێڕێت و سەیرانگا و شوێنی ئاینی و بنەماڵەو کەسایەتیەکانی پێ ئاشنا دەکات. بۆیە ئەو شاعیرە کە دەچێتەوە کەرکوك ، لە ساڵی 1935 کتێبێك بە شیعر بە زمانی فارسی بە ناوی (تحفه سلیمانی)، ملف (هجری دده _ کرکوك) چاپخانەی سریانی لە شاری بەغدا چاپدەکات(9).
دیارە بەندە چەندین کتێبخانەی گشتیی شارەکان و کەسایەتییە ناسراوەکان پرسیارم کرد ئەم کتێبەم دەستم نەکەوت بۆ ئەوەی بە چاوی خۆم ببینم ، کە چۆن باسی ئەو شاعیرەی کردووە. تێدا کۆمەڵە شاعێرێکی ناسراوی ئەو سەردەمەی سلێمانی لە (مردووان و زیندووان) خستۆتە ڕوو. جارێکی تر ، جەمال بابان بۆ گەڕانەوە بۆ ئەم نووسینەو زانیاری تری خستۆتە ڕوو . ئەویش دەڵێت "لە ساڵی 1934 هجری دەدە هاتۆتە سڵێمانی و بووە بە مێوانی پیرەمێرد و ئەویش خزمەتی زۆری دەکا و لە سلێمانی و دەوروپشتیدا گەشت و گوزار دەکەن و دەچنە ناو خەڵکەوە ، دوای گەڕانەوە بۆ کەرکوك لە ساڵی 1935 ئەو گەشتو گوزارەی سلێمانی دەکات بە چامەیەك و لە (242) دێری شیعری بەناوی (توحفە سلێمانی) یەوە لە چاپخانەی (سریانی لە تویێ (52) لاپەڕەدا بڵاوی کردۆتەوە…."(10) رەنگە تا ئێرە پێناسەیەکی کورتی شیعرەکەی دەدە بێت، بەڵام ئەوەی بۆ ئەم نووسینە جێگای بایەخە ، لە ناو هێنانی ئەو شاعیرانە ، مجرومیش وەك شاعیرێکی سلێمانی ناوی هەیە .

لە درێژەی نووسینەکە هاتووە " هەریەکەیان بە یەك دوو دێر شیعر یان یەك دوو وشە ستایشی دەکەن ئەو شاعیرانەی ناوی هێناون بریتین لە (مەولەوی ، نالی ، مەلا خدری ڕێدواری ، بێسارانی ، خانای قوبادی ، ئەختەری کۆیی ، شوکری فەزڵی ، شێخ ڕەزا ، حەمدوون ، ئەحمەد بەگی ساحێبقڕان ، مەحوی ، ئەمین یمینی ، ئەمین زەکی ، مەستی تاهێر بەگی جاف ، ئەحمەد موختار جاف ، سالم ، بێخود ، گۆران ، موجرم ، زێوەر ، تۆفیق وەهبی ، بێکەس ، پیرەمێرد ، حوزنی"(11) . ئەم ناوهێنانە بەڵگەیەکی بەهێزە لە سەر گەورەی ئەو شاعیرە ، ئەگەر ناو و ناوبانگی نەبوایە ، باوەڕناکەم لە گەڵ شاعیرە گەورەکان ناوی هات بایە. ڕەنگە نەناسراوی ئەو ، فەوتان و لە نێو چوونی دیوانەکەی بووبێت.

یاخود بەر لە مردنی ئەو شاعیرە ڕۆژنامەو گۆڤارەکان تازە سەرەتای دەرکەوتن و دەرچوونیان بوو. تەمەنی پیری ئەویش فریای ئەوە نەکەوت بێت شیعرەکان بڵاوبکاتەوە. یا وەك و سەدان شاعیری تر شیعرەکانی فەوتابن، زۆرجاریش شاعیر تا مردووە ، هیچ شیعرێکی بڵاو

نەکردێتەوە ، یا خودی خۆی حەزی لێ نەکردووە . ئەگەر ئاوڕێك لە ڕۆژنامەو گۆڤارە کوردیەکانی کۆن بدەینەوە هەر لە ڕۆژنامەی (تێگەیشتنی ڕاستی(1918_1919)و (پێشکەوتن1920_1922) و بڵاوکراوەکانی سەردەمی شێخ مەحمودی نەمر و (ژیانەوە) و (ژیان) وئەوانەی لە سلێمانی دەرچوون، گۆڤاری(دیاری کوردستان)و زاری کرمانجی (1926_1932)و گۆڤاری ڕووناکی (1935_1936)و گۆڤاری گەلاوێژ (1939_1949) و ڕۆژنامە و گۆڤاری (دەنگی گێتیی تازە)ساڵی چلەکان و چەندین بڵاوکراوەی تر، هیچ شیعرێکی ئەم شاعیرەم بەرچاو نەکەوت. لە بنەماڵەکەی شاعیریش ئەو پرسیارەم کردوە لە نەوەکانی ، ئەوانیش هیچ شیعرێکی ئەو شاعیرەیان نەبیستبوو.

هەر ئەو شیعرانەم بەرچاو کەوتووە، کە لە گۆڤاری هەتاو بڵاوکراوەتەوە. ڕەنگە هۆکارەکەی ئەوە بێت ، کوڕی شاعیر باوڕپێکراوی(گۆڤاری هەتاو) بووە و هاوڕێیەکی خۆشەویستی (گیوی موکریانی) بووە و هەر خۆشی ئەو شیعرانەو ژیاننامەی بڵاوکردبێتەوە. بۆیە من وای بۆ دەچم تا ئەو کات شیعرەکانی ئەو شاعیرە هەرمابن. یاخود لەلایەن شاکری کوڕی پارێزراوبن یان ئەزبەری کرد بن. چونکە ئەو مرۆڤە ڕۆشنبیرە ، کەسێکی ئەدیب دۆست بووەو شیعری زۆری لەبەر بووە.
بۆ بەڵگەیەی ئەم قسەیەم (ناهیدە خان) ، لەگەشتێکیان بۆ ڕواندز بۆماڵی دۆستێکی باوکی ئەوها دەگێڕێتەوە “چووین بۆ ڕواندز بۆماڵی هاوڕێیەکی دێرینی باوك (شاکر مجرم)ە ، ئەمیش زەمانی خۆی مدیری پۆستەی دەوڵەتی کوردستان بوە، ئێستا هەر لە حاجی تۆفیق (پیرەمێرد) دەچێت ، ڕیشێکی سپی درێژی هێشتێتەوە، بیست ساڵ لەمەوپێش وازی لە وەزیفە هێناوە ، باخێکی میوەی بەقەد شاخێکەوە کڕیوە. بینای تێدا کردوە ، جۆرها دارمیوە و گوڵی چاندووە، لەوبەر شاخەکەشەوە دەغل و دان و ئاژەڵی هەیە ، ئەوشەوە لەوێ بوین. لەسەر شێوازێکی کۆن گیسکە مەرەزێکی بۆ سەربرین. بووکەکانی بۆیان لێنایین لە گەڵ پڵاو ، ژنەکەی خەڵکی تورکیایە زۆرئێسك سووك و پاك و خاوێنە، بیهێنەرە بەرچاوت، بووکی لادێیی و خەسووی تورکیی و پیاوێکی پیری وەك شاکر مجرم ، کە باوکی شاعیر بووەو خۆی هەموو شیعرەکانی لە بەر کردووە.

بە دیشداشەیەکەوە بە چیچکانەوە لە بەردەممانا دائەنیشت . شیعری بۆ ئەخوێندینەوە. ژنەکەشی رسمی براکانی و ژنەکانیانی پیشان ئەداین ، هەموویان نوژدار و دادوەر و پاشاواتن…”(12) وەك لە پەڕاوێزەکەدا هاتووە ئەو لە ساڵی 1956 لەم نامەیەدا وردەکاری

سەفەرەکەی بۆ باوکی نووسیوە. کەواتە ئەمە دەردەخات کە کوڕەکەی شیعری بۆ وتن و ئاماژەی بەوە داوە کە باوکی شاعیر بووە. شاکریش لە ئەیلولی 1957 کۆچی دوایی دەکات(*). لەوکاتە کە ماڵی رەفیق حیلمی سەردانی کردوون ئەو لە کۆتایی تەمەنی بووە ، کەچی کەش و هەوایەکی ئەدەبی و شیعری بۆ رەخساندوون. لەماوەی ئەو بیست ساڵەی لە ڕواندز ژیاوەو کاری میری کردووە ، کەسێکی رۆشنبیرو کوردپەروەر و قسەخۆش وبوێرو خاوەن هەڵوێست بووە، پەیوەندیەکی پتەوەی لە گەڵ کەسایەتییە دیارەکانی سەردەمی خۆی هەبوو. بۆیە ئەم کەسایەتییە کتێبێکی گەورەی دەوێت بۆ ئەوەی سەرجەم کارو خزمەتەکانی بخرێتە ڕوو.

شیعری مەجروم

شیعری یەکەم :

دڵ لەبەر سلسلەی زولف شکایاتی هەیە
لە پەرێشانی وی نەختی حکایاتی هەیە
زاهدا بگرە لە دەس اهلی محبت دووری
چونکوو ازاری عشق نوعی سرایاتی هەیە
تۆ بە ماچێکی لە محبوبە دڵا قانع بە
دیارە اسودە ترە هەرچی قەناعاتی هەیە
تۆ کە کوردی ودلیری بە خودی ئەز دبێژم
خاکی بەرپێ ی تو لە سەراکسیر شرافاتی هەیە
حقە مجرم کە فراری بی لە دەست تورکی لئیم
چونکوو خۆی کوردە لە وان ترسی بەهاناتی هەیە
(داخەکەم ! ئەم شیعرە کەمەو سووتاوە!)

شیعری دووەم :

دیسان گەلۆ سوتام لە نوی بگرین لە بۆم ئەی دۆستان
زامی دە کەونم هاتنە سوی رابو لە من اخر زەمان
رابوو لە من حشری عقم زولف و شنك ابرو کە دیم
بانگ کەن ژ لوقمانی حکیم سوتام بە اگر بی دوخان
سوتام بەوی ناری عجیب دەرچوو ژدل صبر و شکیب
رووی دا لە من سری غریب ئەز کەوتمە ناو بحری خەمان
ئەزچوومە چالی بی مفر خویش بیگانەم هاتنە سەر
گریان لە بۆم شمس و قمر حەتا زەمین و اسمان
یاری کوو دی ئەم ماجری قوربانیك ایرو کرا
ابریقی مەی حاچر کرا نافع لە بۆ دەردی دڵان
جامیك ژ وی ابی ڤهور یاری بە دەستی پر ژ نوور

امری وە کرد بیخوم چرور عالم ژ وی حەیران دمان
یەکسەر ئەمن بومە کەباب بگرین لە بۆ من شیخ و شاب
والله اعلم بالصواب داخۆ خەلاصبم لە غەمان
داخۆ دەبی وەصلم نصیب مأیوس دەبی دیوی رەقیب
یاخۆ دمرم ئەمنی غەریب تەنها لە یار و محرمان
(مجرم) ایدی بەیتان مەلی تا یار بەلفقی خۆی نەلی
یا رەب ببینم رۆژ هەلی دەرچی ژ دل وهم و گومان

شیعری سێیەم :

گوی بدیرن خاص و عامە دا بخوینم داستانی
ئەی گەلی اهلی عمامە شارەزایی جادە کوانی
ئەو دەبی صاحب کمال بی بی نشئەی عشقی ژ بال بی
نی بە قال بەلکی بە حال بی هەم دەوای دەردان بزانی
اهلی وان دائم لە کارن دەس بە کار و دل بە یارن
سەرخۆش و مەست و خومارن رەنگ لە شبها زەعفەرانی
شبهتا بدری منیرن گالبی احسان و خیرن
مەست و حەیران و دلبرن حالی وان عارف دزانی
محرفت دەرعین حالە بی مجاز بونی محالە
هەر کەسی سریك ژ بالە تی نەگا هەرگیز عیانی
هەرکەس گالب بە یارە تەن چعیف و لیو بەبارە
دائما مەست و خومارە زۆر دەکا شین و فغانی
زۆر دەکیشم از جفایی هون ببین ماجرایی
یار لە بۆم نایتە رایی بۆم بکەن داد و دوانی
داد لەبەر ئەو ساقیە مەستە خەنجەری موژگان بە دەستە
چەند لە کوشتنی من بە قەستە ئەو امیر زادەی جیهانی
خۆت مپالی قولە میرکە یان وەکوو شاهو و زیرکە
بەندیان جاریك لە بیرکە بینە دەر ئەو لە زیندانی
معدنی تەن پر جفادە جان لە بۆ جانان صفادە
دل بە یادی بادە فادە ئەو بە حالی تۆ دەزانی
مجرمی بۆ چ وا لە کاری دائما مەست و خوماری
بیرە مەیدان گەر سواری تاق وە بە بۆ امتحانی.(13)

لە نێو شیعرەکانی وشەی کرمانجی و سۆرانی بەدێ دەکرێت و لە گەڵ زمانی عەرەبی، بەڵام شێوەی نووسینی شیعرەکان زۆر بە ئاسانی مانا دەدەن بە دەستەوەو هەموو کەس بە ئاسانی لێی تێدەگات. شیعرەکان پێك هاتوون(5 دێر، 9دێر و 11دێر) ..ڕەنگە سێ شیعر کەم بێت کە باس لە ئەزموون و گەورەیی و هەڵوێست و ژیان و دونیای شیعری ئەو

شاعیره بکەین، بەڵام سەره داوێکیشمان لەبەردەسته ، هەر هیچ نەبێت ، ئاوڕێکی بچووك له خەرمانی ئەو شاعیره بدەینەوه . بڕوانه هەر له ڕێگەی وردبوونەوه و تێگەیشتن ، زوڵم و ستەمی عوسمانیەکان له نێو کاکڵی دێره شیعرەکان بدۆزینەوه ، ئاهو هەناسەی کوردبوون و ئاوارەی زێدی شیرین وهەڵاتووی دەسهەڵاتدارانی تورك ، نمونەیەکی بەرچاوه له سەرگەردان و دەربەدەری و خەم وئازاری زەمانه ، ریشی پێ سپیی کردووه :

تێ کە کوردی ودلیری به خودی ئەز دبێژم
خاکی بەرپێ ی تو له سەراکسیر شرافاتی هەیه
حقه مجرم که فراری بی له دەست تورکی لئیم
چونکوو خۆی کورده له وان ترسی بەهاناتی هەیه

مجرومی شاعیر و تۆبەکاری تەریقەت و بەرماڵی خۆشەویستی بۆ عەشق وجوانی و یار و مەی و ئاخ و حەسرەتی ڕۆژگار ڕادێخیت و نزای تاوان و گوناهەکانی دەسپێرێت به خوای خۆی و دەنگی زکر و تەهلیل ، له نێو دێره شیعرەکان ، به پاکی و چاکی دەبیسترێت.
له ئەنجامی ئەم ئاوڕدانەوەیه لەسەر ئەو شاعیره ، گەورەیی و ناوبانگی وخزمەتی بەرچاوی شاعیرمان بۆدەردەکەوێت. ئەویش ئەوەنده دێنێت ، لێکۆڵەران و شارەزایانی ئەدەب ، گەڕان و پشکنین بکەن وشتی تازه بدۆزنەوه. یاخود بنەماڵەی شاعیر ، که خۆیان کەسانی رۆشنبیرن ودیارن، بتوانن له ئاینده زانیاری زیاتر بخەنەڕوو بۆخزمەتکردنی ئەدەبی کوردی.

سەرچاوە و پەراوێز:

1. گۆڤاری هەتاو ، ژمارە (47) ، 20تشرینی دووەمی ساڵی 1955 ، ل 8.
2. ئومێد شێرکۆ شاکر مجروم ، مامۆستا و نووسەر، 1962 لەدایکبووی ڕواندز، نامە ، هەولێر ، 28 /1/ 2019.
3. گۆڤاری هەتاو ، ل8.

- بە پێی ساڵی لەدایکبوون و مردنی شاعیر بێت (90) ساڵ دەکات ودەربارەی 120 ساڵ تەمەنی ولە وەزیفەش دابێت ، ڕەنگە لە ڕاستی دوور بێت!!

1. کتێبی(ڕواندز شارەکەی پاشای گەورە)، مەولود بێخاڵی ، تارق جامباز، ل71.
   ** وێنەی مەجروم و خێزانەکەی(ئینتەرنێت.لە پەیجی وێنە کۆنەکانی سلێمانی) وەرگیراوە.
2. ئومێد شێرکۆ. نامەی پێشوو.
3. کتێبی(بەسەرهاتی ڕەفیق حیلمی) ، ئا: ناهیدە ڕەفیق حیلمی ، سلێمانی ، 2005 ، ل113.
4. مێژووی شارە گەشاوەکەم ، جەمال بابان ، بەرگی دووەم ، چاپی دووەم ، هەولێر ، 2012 ، ل187.
   *** هجری دەدە(1877) لە دایك بووە لە 11/12/1952کۆچی دوایی کردوە. هەر ئەم شاعیرە شیعریکی فارسی بۆ کەسایەتیی و

پەرلەمانتاری شاری ڕواندز (ئیسماعیل بەگی ڕواندزی) نووسیوه کەبەناحەق شەهیدکراوەو دۆستێکی خۆشەویستی ئەو بووه. بڕوانه گۆڤاری روناکی ، ژمارە (8)، 1936، ل5_6.

5. جەمال بابان ، بەرگی چوارەم ، ل466.
6. گۆڤاری رۆشنبیری نوێ ، ئەیلولی(1985)، ژمارە (107).
7. سلیمانی شارە گەشاوەکەم ،جەمال بابان ، بەرگی (4)، ل 329.
8. سەرچاوەی پێشوو، ل 333.
9. کتێبی (بەسەرهاتی رەفیق حیلمی) ، ل252.

**** شاکر مجروم ، دوو ژنی هێناوە و کوڕەکانی بریتین لە (عەبدولعەزیز(1926_1999)،(شێرکۆ(6/2/1934 _ 7/9/ 2008) ، (فەرهاد1937- ….) .

10. هەتاو ، ل8_11.

R_xarand@yahoo.com

- لە گۆڤاری (نما) ، ژمارە(48)، هاوینی 2019 بڵاوکراوەتەوە.

گوێڕادێرە ئەی مارکسیست!! -10- مۆری بۆکچین … و: زاهیر باهیر

By Murray Bookchin

و: زاهیر باهیر

بەشی دە:

وەهم و ئەفسانەی پارت/ حیزب

.

ش□ش□ کۆمەڵا یەتییەکان لە لایەن حیزبەکان و گروپەکانەوە یاخود کادیرەکانەوە بەرپا نابێت. ش□ش□کان سەرئەنجامی هێزێ ڕۆچوی مێژووە و ناکۆکییەکانە کە بەشێکی گەورەی دانیشتوان چالاک دەکەن، ئیدی ش□ش□کان دەردەکەون و رەوودەدەن. ئەو ش□شانە سەرھەڵدەدەن نەك بە تەنها لەبەر ئەوەی کە " جەماوەر" دەبینن کە کۆمەڵی مەوجود (وەکو ترۆتسکی جەدەلی دەکات) قەبوڵناکرێت [تەحەمولناکرێت]، بەڵکو لەبەرئەوەش کە گرژییەکانی نێوان واقیع و ئەوەی کە ئەگەری کردنی هەیە، هەروەها لە نێوانی چی هەیە و چی دەتوانرێت بکرێت،

ئەمانەن کە ڕۆڵدەگێڕن لە ڕوودانی شۆڕشدا. بە تەنها ناهەمواریی و نەبوونیی و برسێتیی شۆڕش بەرھەمناھێنن، زۆر جار ئاوایە، بەڵکو ب□ئومێدیی، ڕووخان، یاخود خراپتر، تایبەتمەندییە خۆییەکان، ململانێی خودی کەسایەتی لە پێناوی مانەوەدا، ڕۆڵیان ھەیە.
وەزن و بایاخی شۆڕشەکەی 1917 ی ڕوسیا لە مێشکی ئەوانەی کە دەژین و□ک□و م□ت□ک□ی□ک□ چ□ونکە بە زۆری بەرھ□م□ی ” ب□اروودۆخە تەحەمولنەکراو□ک□ان” ب□وو ل□ ن□اھەمواریی و وێرانک□اری ج□نگ□ی ئیمپریالیستیانە. ئەو شۆڕشە ھەرچ□ی خ□ون□ک□ی ھ□ب□ووبێت لە لایەن جەنگێکی ئەھلی خوێناوییەوە، برسێتیی و نەبوونیی و خیانەتەوە لەناوبرا. ئەوەی کە دەرەنجامی شۆڕشەکە بوو بە تەنھا وێرانکردنی کۆمەڵێکی کۆن نەبوو بەڵکو تێشکانی ھەبوونی ھەرچی ئومێدێکیش، بوو، کە بۆ بەدەستھێنانی کۆمەڵێکی نوێ، بوون.

شۆڕشەکەی ڕوسیا زۆر خراپ شکستیھێنا، شوێنی حکومەتی قەیسەری بە سەرمایەداریی دەوڵەتی گرتەوە. [13] بەلش□قیکەکان بوونە قوربانیی تراجیدیانەی ئیدۆلۆجییەکەی خۆیان و لە پاکتاوکردنەکەی ساڵانی سییەکانا، ژمارەیەکی زۆریان بە ژیانی خۆیان باجەکەیان، دا.
ھەوڵدان بۆ دەستکەوتنی ھەر حکمەتێکی عاقڵانە لەم شۆڕشە نوقسانە ناتەواوەدا، جێگای پێکەنینە.] بوکچین لێرەدا مەبەستی ئەوەیە کە گەنجە چەپە نوێیەکان نابێت چاوەڕان و باوەش بۆ مارکسیزم-لینینزم بکەنەوە لە بزوتنەوەکەیانا، چونکە ئەوە کارەساتێکی مێژویی بوو، د□س□□□اتخوازانە و تۆتالیتارستی، ب□وو، تۆوی ئەمەش ل□ خ□ودی مارکس□یزمدا و ل□ ک□م□□□ی ئەو سەردەمەدا چانرابوو. چەپ□ ن□و□یە ئەنارکیستەکان دەبێت خۆیانی لێبپارێزن- وەرگێڕ.
لە زاری جانێت بھێڵ، برادەر و ھاوکاری بوکچین] ئەوەی کە دەتوانین لە شۆڕش□ک□انی □اب□وردووەوە فێربی□ن ئەوەیە کە بزانی□ن ھ□م□وو شۆڕشەکان لە چیدا ھاوبەشن و ھەروەھا سنوورە دیاریکراوەکەیانە بە بەراورد لە تەك گریمانێکی گونجاوی زۆر و گەورەدا کە لە ئێستادا لای ئێم□ ئ□اشکرایە. جەوھەری خ□س□□□ت□کان و دیم□ن□ی ش□□ش□ک□انی ڕابوردوو ئاوابووە کە خۆبەخۆیانە/ خۆڕسکیانە دەستیانپێکردووە.
ئەمەش ڕوونە گەر ھەر ک□س□□ك بی□و□□ت ق□ن□اخی د□س□تپ□کردنی ش□□ش□ی فەرەنسای ساڵی 1789 و شۆڕشەکانی 1848 و کۆمونەی پاریس و ش□□ش□ی 1905ی ڕوسیا و سەرەوژێڕکردنی حوکمی قەیسەر لە ساڵی 1917 و ش□□ش□ی ھ□نگاری□ای 1956 ی□اخود م□انگرتنی گشت□ی 1968ی فەرەنسییەکان، بپشکنێت، کە لە ھەر ھەموویانا دەستپێکردنی قۆناخەکان بە گشتی وەك یەك بوون: قۆناخێکی خرۆشانی خۆبەخۆیانە تەقیوەتەوە و بەرەو بازی جەماوەریانە، ملیناوە. ئەو گوڕ و بازدانانە گەر سەرکەوتووبووبێت

یانا، پەیوەستە بە ورە و بڕیار و پلانەکانەوە، هەروەها ئایا کە هێزەکانی دەوڵەت بەرانبەر بە خەڵك دەجەنگن یانا.
“پارتی شکۆدار” کاتێك کە هەیە هەمیشە لە دوای ڕووداوەکانەوە هەنگەشەلکەیەتی. لە مانگی شوباتی 1917 دەدا بەشی ڕێکخستنی پیترۆگرادی پارتی بۆلشەڤیك دژ بە بانگەشەی مانگرتنەکان، وەستایەوە، ئەوەش بە دەقیقی سەر لە ئێوارەی پێش شۆڕش بوو کە چارەنوسی تەزاری دیاریکرد و حکومەتەکەی ژێراوژوور کرد، بەڵام خۆشبەختانە کرێکاران ” ڕێنماییەکانی” بۆلشەفیکەکانی فەرامۆش کرد و مانگرتنی خۆی کرد. لەو ڕووداوانەی کە بە دوای یەکدا هاتن و شۆڕشی تیادا ڕوویدا هیچ کەس زیاتر لە پارتە ” شۆڕشگێڕەکان'” سەرسامتر نەبوو ، لە نێوانیشیانا پارتی بۆلشەفیك، بوو، هەروەکو Kayurov سەرکردەی بۆلشەفیك، وتی: “بەڕەهایی[موتڵەقەن] هیچ دەستپێشخەرییەکی ڕێنماییانە لە پارتییەوە دەرنەچوو... ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی پیترۆگراد گیران و نوێنەری کۆمیتەی ناوەندیی، هاوڕێ Shliapnikov, نەیتوانی هیچ ئامۆژگاری و ڕێنماییەك سەبارەت بە هاتنی ڕۆژەکانی دوایی، بدات”.
[3] ڕەنگە نەبوونی ڕێنماییەکی ئاوا مایەی خۆشبەختی بووبێت چونکە پێشئەوەی کە کۆمیتەی پیترۆگراد بگیرێن هەڵسەنگاندنی کۆمیتەکە بۆ بارودۆخەکە و ڕۆڵی خۆیان ئاوا غەمگینانە بوو ئەگەر کرێکاران دووی ئامۆژگاری و ڕێنماییەکانی کۆمیتە بکەوتنایە، کاتێك کە شۆڕش ڕوویدا گومان لەڕوودانی دەکرا. دەتوانرێت هەمان جۆر لەم حیکایەتە سەبارەت بە پێشوەختی 1917 هەروەها ئەوانەی کە بەدوایدا هاتن بوترێت، یەکێك لەوانە بە شاهید هێنانەوەی ئەم نزیکانەی ڕاپەڕینی قوتابیان و مانگرتنی گشتی مانگی ئایار و حوزەیرانی 1968 ی فەرەنسایە، ئەمە کاتێک کە خواست و مەیلێکی لەبار هەبوو بۆ لەبیرکردنی نزیکەی دەرزەنێك لە ” مەرکەزێتێکی بە شدەت” لە ڕێکخستنی بۆلشەفیکئاسا کە لەکاتی خۆیدا لە پاریس هەبوون.

بەدەگمەن باس لە هەر یەکێك لەو گروپە ” پێشەنگانە” دەکرێت کە تا ڕۆژی 7 ی ئایار کاتێك کە شەڕی شەقامەکان بە جددی دەستیانپێکرد ڕقیان لە ڕاپەڕینی قوتابیان دەبووە. گەنجە ترۆتسکییە شۆڕشگێڕە شیوعییەکان [The Trotskyist Jeunesse Communiste Révolutionnaire] نەبێت کە جگە لەوان کە بە تەنها دووی دەستپێشخەرییەکانی بزوتنەوەکەی 22 ی ئازار کەوتن. [14].
هەتا ڕۆژی 7 ی ئایار هەموو گروپە ماوییەکان ڕەخنەیان لە ڕاپەڕینی قوتابییان دەگرت کە گوایە ڕووکەش و پەراوێزکەوتوو بێ بایاخن. فیدراسیۆنی قوتابییانی شۆڕشگێڕی ترۆتسکییەکان، Trotskyist

Fédération des Étudiants Révolutionnaires ، قوتابیــــــــان و مانگرتوانیان بە " سەرکەش" [موغامیر] ناودەبرد و لە ڕۆژی 10 ی ئایاردا لە هەوڵی ئەوەدا بوون کە قوتابییان بەست و مەتاریسەکان بەجێبهێڵن، ئەوە باسی پارتی کۆمۆنیست ناکرێت کە بێ گومان ڕۆڵێکی خیانەتکارانەیان بینی. ماوییەکان و ترۆتسکییەکان وەکو دەستبەسەرکرابێتن ئاوابوون، دووربوون لەوەی کە [illegible] ڕابەرایەتیکردنی ئەو بزوتنەوە پۆپلیستییە [illegible].

بە پێچەوانەوە، زۆرێك لە گروپە بەلشەفیکەکان لە زانکۆی Sorbonne بەئابەوانە گەمەی تەکنیکیانەیان لەناو ئەنجوومەنەکانی قوتابیانا، بەکاردەهێنا و لە هەوڵی " کۆنترۆڵکردنیا" لە چوارچێوەی شێواندن و ڕوخاندنیا بوون، کە ئەمەش تەواوی لیژنەکەی وێراندەکرد.

دواتریش بە تەواوکردنی ئەم جۆرە کارانە هەموو ئەو گروپە بەلشەفیکانە سەبارەت بە پێویستی بووونی " نەوەندگەرایی سەرکردایەتی" [illegible] بوو، کاتێکیش کە بزوتنەوە جەماوەرییەکە هەرەسیهێنا بزوتنەوەیەك بەدەر لە " ئامۆژگاریی و ڕێنمایی" ئەوان و زۆر جاریش دژ بەوان، دەرکەوت.

درێژەی هەیە ......

. . ..

13- ڕاستییەك کە هەرگیز ترۆتسکی تێینەگەیشت ئەوە بوو کە هیچ وەخت ئەو دووی سەرەنجامی چەمکەکەی خۆی " پێکەوە پێشکەوتن" “combined development ” لە بەرانبەر دەرنجامە لۆژکییەکانی خۆی ، نەدەکەوت. ئەو ئەوەی (دروستدەبینی) کە تەزاری [قەیسەری] ڕوسیا ، لە پرۆسەی پێشکەوتنی بورجوازییە ئەوروپاییەکانا لە دواوە بوو یاخود دواکەوت، کە بارودۆخەکەی ڕوسیای ئەو کاتە هەر لە سەرەتاوە بە زەرووری داخوازی زۆرترین گەشەی پیشەسازی و فۆرمبوونی چینایەتی دەکرد لەبری دووبارەکردنەوەی پرۆسەی سەرتاسەری گەشەی بورجوازی. ئەو فەرامۆشی ڕەچاوکردنی ئەوەی کرد کە ڕوسیا بەهۆی ئاژاوەی ناوخۆی زۆر گەورەوە، هەڵوەشاوەتەوە، لەگەڵ ئەوەشدا ڕەنگە تەنانەت پێشی سەرمایەداریی شوێنەکانی دیکە لە ئەوروپا بداتەوە. ترۆتسکی خەوەکی موغناتیسی قوەی بە فۆرمیلەی " خۆماڵیکردنی خاوەندارێتی، یەکسانە بە سۆشیالیزم" دەبینی، ئەو شکستی هێنا لە دەرککردن بەوەی کە خودی سەرمایەداریی ئیحتیکاریی مەیلی یەکگرتنی لە تەك دەوڵەت یاخود ئاوێتەبوونی بەو هەیە، ئەوەش بە هۆکاری بونی جەدەلییەتی نێو خودی خۆیەوە.

بەلشەفیکەکان فۆرمە ترادیسوێنەکانیان لە ڕێکخراوی کۆمەڵایەتی

بورجوازی، پاککردنەوە (کە تا ئێستاش ئەو فەرمانە لە ئەمەریکا و ئەوروپا لە گەشەکردنی سەرمایەداری دەوڵەتییدا، دەستبەکارن)، ئەوان بە مەبەست زەمینەیان بۆ گەشەکردنی دەوڵەتەکی سەرمایەداریی ” پوخت و ڕووت” سازکرد کە دەوڵەت لەو زەمینەیەدا لە کۆتاییدا دەبێتە چینێکی دەسەڵارتدار.
بە هۆی نەبوونی پاڵپشتیی تەکنەلۆجیای پێشکەوتووی ئەوروپاوە، شۆڕشی ڕوسیی بوو بە دژە شۆڕشێکی ناوخۆ، ڕوسیای شورەویی بوو بە فۆرمێکی سەرمایەداریی دەوڵەتیی کە “سوودی بە سەرجەمی خەڵکەکە نەدەگەیاند”. پێچواندنەکەی لینین سەبارەت بە ” سۆشیالیزم ” و سەرمایەداریی دەوڵەتیی لە سای ستالین-دا بووە ڕاستییەکی زۆر ترسناك. مارکسییەت چجای کرۆکە مرۆییەکەی شکستیهێنا لە بەرئەوەی دەرکینەکرد و تێنەگەیشت کە چەندەك چەمکە ” سۆشیالیزم” کەی لە قۆناخی دوایی خودی کاپیتاڵیزم نزیکدەبێتەوە یاخود نزیکایەتی هەیە، شکستیهێنا، بە گەڕانەوەی بە شێوازی بازرگانی لەسەر ئاستی پیشەسازی باڵا.

شکستهێنان لە تێگەیشتنی ئەم پێشەوەچوونە، بزوتنەوەی شۆرشگێڕی سەردەمی بەرەو ڕاچەنینی تیئوریانە، بە ئومێدیانە، برد، کە کەرتکاری نەوانی ترۆتسکییەکان سەبارەت بەم پرسە، شاهیدن. [3]
Quoted in Leon Trotsky, The History of the Russian Revolution -(Simon & Schuster; New York, 1932), vol. 1, p. 144. 14
بزوتنەوەکەی 22ی ئازار دینەمەیەك بوو لە کەوکی ڕووداوەکانا کاری دەکرد، وەکو سەرکردایەتیی، فرمانی دەرنەدەکرد، بەڵکو پاڵنەر و جوڵێنەربوو، ئازادانە شانەگەرییەکەی بە ڕووداوەکان بەجێدەهێشت. ئەم شانە ئازادە ڕێگای بە قوتابییان دەدا لە ڕێگای هێزی بزوێنەری خەیاڵەوە بەرەو پێشەوە ملبنێن، چونکە نەدەتوانرا لەبەر هونەری جەدەل و مشتومڕی نەو ڕاپەڕین، دەستبەرداری ببن. لە ڕاستیدا بە بێ ئەوە هیچ بەست و مەتاریسەك لە ڕۆژی 10 ئایاردا نەدەبوو ، ئەویش بەدەوری خەڵی تەقینەوەی مانگرتنی گشتی کرێکاران بوو.